

Haustþing samtaka sveitarfélaga á Norðurlandi vestra,
haldið 12. október 2023 í Húnaþing vestra
samþykkir eftirfarandi ályktun:

Fjármál sveitarfélaganna

Lykilatriði

- *Tekjustofnum sveitarfélaga verði fjölgað*

Rekstur sveitarfélaga hefur versnað verulega síðustu ár. Á sama tíma hafa skuldir og skuldbindingar stór aukist. Má þar nefna auknar og íþyngjandi kröfur í málefnum fatlaðs fólks sem fylgdu lögum nr. 38/2018, án þess að þeim fylgdi samsvarandi fjármagn. Einnig má nefna lög um félagsþjónustu sveitarfélaga en þeim hefur fylgt vaxandi hlutdeild sveitarfélaga í þjónustu við aldraða. Fleira mætti nefna en samhliða auknum kröfum ríkisins eru einnig vaxandi kröfur um aukna þjónustu úr nærsamfélaginu, t.d. hvað varðar aukna þjónustu á leikskólum á sama tíma og kallað er eftir enn lægri kostnaðarþátttöku foreldra í rekstarkostnaði þjónustunnar.

Að mati haustþings SSNV er nauðsynlegt að fjölga tekjustofnum sveitarfélaga til að mæta þessari þróun. Gjaldaliðir og skyldur hafa aukist til muna en svigrúm til tekjuaukningar ekki komið á móti. Haustþing SSNV skorar á ríkisvaldið að tryggja að fjármagn fylgi verkefnum sem gerð er krafa um að sveitarfélögin vinni og að aukið svigrúm sé skapað til nýrra tekjustofna þeim til handa. Sveitarfélögin geta ekki haldið áfram að taka á sig aukna ábyrgð án stuðnings sem fyrirbyggir áframhaldandi halla rekstur.

Innviðir Norðurlands vestra

Lykilatriði:

- *Samgöngumál*
- *Orkuvinnsla og skattaumhverfið*

Samgöngumál: Samgönguáætlun 2024-2038 (þingsályktunartillaga) tekur ekki nægilega mið af forgangs röðun samgönguverkefna á Norðurlandi vestra á þann veg sem landshlutinn hefur sjálfur komið sér saman um. Ljóst er að fjármagn til nauðsynlegra samgöngubóta verkefnins er langt frá því að vera nægilegt. Með sama áframhaldi tekur 70 ár að byggja upp og klæða núverandi malarvegi í landshlutanum. Þetta ógnar ekki bara öryggi vegfarenda um svæðið heldur er þetta ógn við búsetufrelsi, svo ekki sé minnst á vetrarþjónustu og aðgengismál.

Orkuvinnsla og skattaumhverfið: Í stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar kemur fram vilji til að skapa sátt um nýtingu auðlinda. Tölulegar staðreyndir staðfesta að nærumhverfið nýtur ekki sanngjarns ávinnings af þeirri orkuvinnslu og orkuflutningi sem á sér stað á Norðurlandi vestra. Við slíka stöðu er ekki hægt að una lengur með boðuð orkuskipti framundan. Haustiþing SSVN hvetur ríkisstjórnina til að tryggja breytingar á lagaumhverfi orkuvinnslu sem skilar nærumhverfinu ávinningi, ásamt því að raforkuverð verði það sama í dreifbýli og þéttbýli.

Haustiþing SSVN leggur til að sveitarfélög og ríki hefji viðræður um hvernig tryggja megi nærsamfélögum um allt land eðlilegar tekjur af auðlindanýtingu og þannig skapað skilyrði til búsetufrelsis um land allt. Mikilvægt er að sveitarfélög hafi tækifæri til að byggja upp nauðsynlega innviði svo að nýting auðlinda geti orðið samfélagslega sjálfbær.

Framlög til atvinnuráðgjafar á landsbyggðinni og sóknaráætlana:

Byggðaðpróun og atvinnuráðgjöf á landsbyggðinni

Lykilatriði:

- *Viðbótarframlög til atvinnuráðgjafa á landsbyggðinni*

Við samþykkt fjárlaga fyrir árið 2023 voru framlög til atvinnuþróunar hækkuð um 40 m.kr. sem var mikilvægt skref í að koma til móts við verðlags- og launahækkanir síðustu ára. Tillaga fjárlagafrumvarps 2024 er að draga þessa hækkun til baka. Aukningin sem fjárlaganefnd lagði til í fyrra er í fullu samræmi við bæði stjórnarsáttmála núverandi ríkisstjórnar, sem og samþykktu stefnu Alþingis í byggðamálum. Lækkun í fjárlagafrumvarpi fyrir árið 2024 myndi draga mjög úr þjónustu atvinnuráðgjafa á landsbyggðinni sem er óásættanlegt og úr takti við stefnu stjórnvalda.

Hlutverk atvinnuráðgjafa landshlutasamtakanna eru einnig mikilvæg þegar kemur að vinnu við verkefni í Byggðaaætlun. Í aðgerðaráætlun Byggðaaætlunar eru tilgreind 43 verkefni. Landshlutasamtök sveitarfélaganna eru framkvæmdaaðilar í 5 af þeim verkefnum og samstarfsaðilar í 22 þeirra. Í gegnum árin hafa það einmitt oft á tíðum verið fyrrnefndir atvinnuráðgjafar sem hafa tekið þessi verkefni að sér og sinnt þeim af mikilli þrygð. Þeir eru því órjúfanlegir hlekkir í vinnu við framgang Byggðaaætlunar.

Eigi atvinnuráðgjöf og verkefni tengd byggðaðpróun að standa undir nafni er mikilvægt að hækka framlagið til Byggðastofnunar en augljóst er af framangreindu að brýn þörf er á að framlögin verði aukin í takt við þróun launavísitölu og aukinnar ásóknar í ráðgjöf hjá landshlutasamtökunum. Lögð er áhersla á að framlögin veðri hækkuð í fjármálaáætlun og komandi fjárlögum til að treysta grunn þessarar mikilvægu starfsemi í landshlutunum.

Sóknaráætlun Norðurlands vestra

Lykilatriði:

- *Fjármagn til sóknaráætlunar verði aukið.*

Núgildandi samningur um sóknaráætlun tekur mið af fjárlögum hvers árs. Tillaga fjárlagafrumvarps 2024 er að lækka framlög til sóknaráætlana svo um munar eða úr 430 milljónum í 310 milljónir.

Undirbúningur að nýjum sóknaráætlunum fyrir tímabilið 2025-2029, hefst á næsta ári og ættu skilaboð stjórnvalda heldur að vera í þá átt að efla sóknaráætlanir. Það er því óásættanlegt að framlögin lækki frá því sem er. Slíkt væru einnig óæskileg skilaboð Alþingis varðandi stöðu sóknaráætlana inn í fjármálastefnu og fjármálaáætlun 2025-2029. Á grunni sóknaráætlunar hefur nú þegar verið hægt að hrinda í framkvæmd verkefnum þar sem sameiginlegir hagsmunir hvers landshluta fyrir sig eru hafðir að leiðarljósi. Þetta er nauðsynlegur stuðningur við svæðisbundin nýsköpunarverkefni, sprota og frumkvöðla.

Sama staða er uppi vegna fyrirhugaðs niðurskurðar til ferða- og markaðsmála sem grefur undan því mikilvæga markmiði að gera ferðaþjónustu að undirstöðuatvinnugrein á landsbyggðunum. Þá er augljóst að það mun draga úr þrótti við að byggja upp áfangastaði víða um land og dreifa þannig álagi af ferðamönnum. Á sama tíma og álögur á greinina eru auknar er lagt til í fjárlagafrumvarpi fyrir árið 2024 að draga úr bæði framlögum til Framkvæmdasjóðs ferðamannastaða og til reksturs áfangastaðastofa.

Haustþing SSNV fer fram á að tillögur fjármálaráðuneytisins um lækkun framlaga til sóknaráætlana landshluta um 120 m.kr og framlög til atvinnuráðgjafar um 40 m.kr. verði dregnar til baka og framlögin þvert á móti hækkuð til samræmis við verðlagsþróun. Á sömu forsendum verði lækkanir dregnar til baka og bætt enn frekar í framlög til bæði Framkvæmdasjóðs ferðamannastaða og til reksturs áfangastaðastofa.

Sóknaráætlanir eru farvegur sem hefur reynst vel fram til þessa við ráðstöfun opinbers stuðnings. Fjöldmörg tækifæri eru til að fjölga þeim verkefnum sem í gegnum þær eru unnin og nýta þannig það stoðkerfi úti í landshlutanum sem er til staðar. Er það vænlegri kostur en að búnar séu til litlar einingar um hin og þessi verkefni líkt og gert hefur verið að undanfögnu.